

Beleidsnotitie over de eredienst

Inleiding

Gedurende een klein jaar heeft op de website de gespreksnotitie gestaan over de inrichting van de eredienst. In die periode is er in de gemeente op verschillende kringen over de gespreksnotitie gesproken en ook hebben we in de diensten ervaring opgedaan met verschillende vernieuwingen. Dit leerproces hebben we voorlopig afgesloten op de gemeentevergadering van 20 januari 2010. Daarna heeft de kerkenraad alle opmerkingen beoordeeld en zo nodig verwerkt. De belangrijkste les die we echter getrokken hebben, is dat we voor veranderingen die eventueel doorgevoerd moeten worden het juiste moment en juiste tempo moeten kiezen. Verder realiseren we ons dat de discussie over dit onderwerp nooit echt afgerond zal zijn. Met die lessen in het achterhoofd heeft de kerkenraad deze gespreksnotitie nu als beleidsnotitie voor de komende jaren vastgesteld.

Nadenken over de opzet van de samenkomst van de gemeente

Het nadenken over de vormgeving van de eredienst is een uitdaging, die de kerk heel haar geschiedenis door heeft gekend. Telkens was er de vraag: En hoe moet het nu vandaag de dag? Als wij daar opnieuw over willen nadenken, zetten we ons niet af tegen de vorige generaties, maar willen we dankbaar voortbouwen op wat we in het verleden hebben ontvangen. Dankbaar voor wat God in het verleden heeft gedaan, maar ook open voor nieuwe vormen en mogelijkheden die de Heer vandaag de dag wil geven. (Matt 13:52)

In de samenkomst van de gemeente gaat het om de ontmoeting tussen God en zijn volk. Waarbij God de eer en aanbidding ontvangt en de gemeente gebouwd wordt in haar geloof. Deze ontmoeting vindt plaats op Gods initiatief. Vanaf de schepping is het de HERE God die gemeenschap zoekt met de mens, die Hij als kroon van de schepping gemaakt heeft. Gods initiatief weerspiegelt zich in het feit dat Gods Woord voorop gaat en onze inbreng is daar een reactie op.

Bijbelse prediking

We geloven, dat de verkondiging van Gods Woord in de samenkomst centraal hoort te staan. Als Gods Woord trouw wordt verkondigd, dan komt dat niet als een tijdloos stelsel van waarheden de gemeente binnen. Gods Woord heeft altijd concreet te maken met het dagelijkse bestaan van Zijn volk, dat leeft in Zijn eigen Schepping. De gemeente mag in de prediking ontdekken, dat God hen aanspreekt over hun eigen leven in de wereld van vandaag. Het gaat

om onze eigen moeiten, waarin we gesteund worden; om onze eigen zonden, waarbij we concreet tot bekering worden opgeroepen. Als de verkondiging niet landt in het dagelijkse leven, wordt het een abstracte waarheid. Maar het is Gods bedoeling om de concrete werkelijkheid van Zijn eigen Schepping, de wereld waarin wij leven, te redden door de verkondiging van Zijn liefde.

In die verkondiging doet God een appèl op de totale mens. Want God verlangt ernaar dat wij Hem zullen dienen met heel ons hart, met heel ons verstand en met al onze kracht. De prediking, maar vooral het geheel van de diensten zal dan ook heel de mens en niet alleen het verstand aan moeten spreken. Er hoort in de diensten een evenwichtige plaats te zijn voor kennis en beleving. In de Bijbel komen de gevoelens van Gods kinderen volop aan bod.

Op tal van plaatsen zingen de psalmdichters voor het aangezicht van God en uiten mensen hun - vaak intense - gevoelens en ervaringen van angst, eenzaamheid, ellende, schaamte en schuld maar ook van bevrijding, geborgenheid, vreugde en verlangen.

Zo roept God de mens op tot bekering en geloof. Zo biedt Hij ons het leven aan. Met die boodschap heeft God Zijn kerk de wereld ingestuurd. De kerk zal dit op alle plaatsen en in alle tijden verstaanbaar mogen verkondigen. Mede met het oog daarop heeft de Heer Zijn Geest uitgestort. In elk land en in elk tijd zal het in de taal van die tijd en van dat land verkondigd worden. Om dit evangelie recht te doen zal het in hedendaagse vormen gebracht moeten worden en duidelijk aan moeten sluiten bij de leefwereld van deze tijd. We mogen het niet in de grond van het verleden wegstoppen, maar we zullen het met al onze talenten in de wereld van vandaag aan de orde moeten stellen. Bijbelgetrouwe prediking (en samenkomsten) die op eigentijdse wijze landen in de wereld van vandaag. Dat is onze roeping.

WISSENLENDE VORMEN

Wat staat er in de bijbel?

Wij verlangen ernaar om bij de inrichting van de dienst gehoorzaam te zijn aan Gods wil.

Daarom is niet de kerkelijke traditie het uitgangspunt maar de Bijbel.

Calvijn heeft duidelijk laten zien, dat we in de bijbel maar heel weinig voorschriften vinden over de inrichting van de eredienst. We kunnen uit de bijbel alleen opmaken dat de prediking van Gods Woord centraal staat; dat doop en avondmaal een plaats hebben om de verkondiging te ondersteunen en dat er door de gemeente gereageerd wordt met gesproken en gezongen gebeden. Calvijn wijst erop dat de HERE bewust weinig in geboden heeft vastgelegd. Hierdoor moet en mag elke tijd en cultuur, de eredienst opnieuw en verschillend

inrichten. Zo kan de eredienst aansluiten bij de steeds veranderende tijden en culturen. Daarom is het goed als wij vandaag de dag zoeken naar veranderingen in de eredienst zodat deze beter past bij de tijd van vandaag. Deze zoektocht – die telkens opnieuw hoort plaats te vinden – past bij Gods bedoeling met de kerk.

De Joden een Jood, de Grieken een Griek

Paulus laat in I Kor 14 nadrukkelijk zien, dat we bij de inrichting van de eredienst serieus rekening moeten houden met de begrijpelijkheid van de diensten voor ongelovige belangstellenden die in de diensten aanwezig zijn. Dit sluit aan bij de flexibiliteit die Paulus heeft in manier waarop hij het evangelie verkondigt. In de synagoge is de vorm van zijn prediking heel anders dan op de markt in Athene. De kern, de verkondiging van Jezus Christus en die gekruisigd, die blijft hetzelfde. De vorm waarin hij zijn prediking giet is verschillend. Hij is de Joden een Jood en de Grieken een Griek.

Deze diversiteit in vormgeving is een rechtstreeks gevolg van de opdracht van de kerk om het evangelie aan alle volken en alle mensen te brengen. Die opdracht heeft de kerk nog steeds. Zoals Paulus de Grieken een Griek was, zo moeten wij de 21^e eeuwse Nederlander een 21^e eeuwse Nederlander zijn.

Hedendaags taalgebruik

Van Paulus leren we dat een Bijbelgetrouwe vormgeving van de samenkomst betekent dat het ook een eigentijdse vormgeving zal moeten zijn, die aansluit bij hedendaagse Nederlanders. Dat betekent dat we in de Bijbelvertaling, de tekst van de liederen en het taalgebruik in de prediking en gebeden gebruik willen maken van hedendaags Nederlands. Teksten en liederen van meer dan 50 jaar geleden voldoen lang niet altijd aan de eis van begrijpelijk taalgebruik. Dat is nodig om het evangelie op een goede manier te communiceren met onze eigen jeugd, maar ook met nieuwkomers en belangstellende buitenstaanders.

Hedendaagse liederen

Het is met het oog op onze roeping goed om eigentijdse liederen te gebruiken. Hierbij is het van belang dat de inhoud een duidelijke vertolking van het evangelie is. Het psalmboek zal ook voor onze eredienst steeds een belangrijke inspiratiebron blijven. Toch is goed daarbij te zeggen dat we dan niet vastzitten aan psalmberijmingen uit het verleden. Het gaat erom de

psalmen steeds opnieuw tekstueel en muzikaal te bewerken, zodat ze op een eigentijdse manier in de eredienst kunnen functioneren.

De Schrift zelf laat ons zien, dat we ons in de eredienst niet tot de psalmen hoeven te beperken. Nadrukkelijk klinkt de oproep om de Here met nieuwe liederen te loven. Ook de eredienst die Johannes in het boek Openbaring beschrijft, kent nieuwe liederen ten opzichte van het psalmboek. Het is dan ook voor ons goed om in de loop van de tijd steeds meer gebruik te maken van goede bijbels verantwoorde nieuwe liederen die ook muzikaal meer aansluiten bij deze tijd. Hierbij denken we aan liederen uit bijvoorbeeld de opwekkingsbundel of de Evangelische Liedbundel, maar ook liederen uit de bundels van Ds. Troost komen in aanmerking. Steeds zullen we er op letten dat de kwaliteit van de tekst en muziek goed is.

Hedendaagse vormgeving/techniek

Als het voor het overbrengen van de boodschap wenselijk is, kan er in de diensten prima gebruik gemaakt worden van moderne ondersteunende media als een beamer. En als het de overdracht van het evangelie bevordert, kan er ook gebruik worden gemaakt van andere visuele ondersteuning. Zo kunnen voorwerpen worden meegenomen om iets duidelijk mee te maken, maar kan er ook (bijvoorbeeld in een jeugd- of themadienst) gebruik gemaakt worden van een kort filmpje of van een stukje drama.

De plaats van de kinderen in de dienst

In de kerkdienst gaat het om de ontmoeting tussen God en Zijn volk. Heel zijn volk, dus inclusief de kinderen. Zoals God de volwassenen serieus neemt, zo neemt Hij ook de kinderen serieus, echt serieus. Te lang hebben kinderen in de kerk mee moeten doen als volwassenen in de dop, terwijl er voor hun kind-zijn geen aandacht was. In het Nieuwe Testament zien we dat de Here Jezus boos wordt als de kinderen bij Hem vandaan worden gehouden. Hij neemt de tijd om ze te zegenen, dat wil zeggen om ze tot hun recht te laten komen en ze Gods goedheid te laten ervaren op hun eigen niveau. Dit is geen incident. Het is juist de stijl van het Koninkrijk van God, waar de laatsten de eersten zijn en de kleinsten de grootsten worden. Het is in de stijl van het Koninkrijk dat we leren om allemaal te worden als de kinderen. Het is de stijl van het koninkrijk waar Jezus verblijft bij de hoeren en de tollenaars.

Het is niet de bedoeling dat de ouderen even afhaken bij het kinderblok. Het is ook niet zo dat dit afgaat van de tijd waarin zij wat kunnen leren. Het kinderblok leert de volwassenen juist zich de stijl van het koninkrijk eigen maken. In het kinderblok willen we daarom niet kinder-

achtig maar wel eenvoudig zijn. We hopen toe te werken naar een groter repertoire aan kinderliederen. Ook willen we onderzoeken of het mogelijk is met een grotere frequentie jeugddiensten te organiseren bijvoorbeeld eens in de maand in een avond dienst.

Vaste volgorde en/of gevarieerde opzet

Vroeger gaf de vaste volgorde van een kerkdienst mensen rust en vertrouwen. Vandaar dat in veel kerken decennia lang de diensten altijd volgens een vast patroon verliepen. Soms heeft dit ook nu nog voordelen. Als de vorm niet wijzigt, hoef je daar geen energie aan te besteden, en kun je al je aandacht besteden aan de inhoud.

Toch werkt dit voordeel in onze cultuur steeds minder. Als iets steeds zonder enige verandering hetzelfde is, ervaart men geen rust maar verveling. En bij verveling verliest men alle aandacht, zodat men zich er vaak veel moeilijker toe kan zetten om de inhoud te ervaren.

Het is dan ook van belang dat in de opbouw van kerkdiensten, zowel herkenning als variatie, zowel traditie als vernieuwing een plek krijgen. Een gebrek aan verandering leidt tot verveling en het afhaken van de aanwezigen. Maar een overdaad aan verandering maakt mensen onrustig en verhindert juist een goede concentratie op de inhoud. We zullen in de vormgeving van de diensten moeten zoeken naar een herkenbaar grondpatroon en waarbinnen op een gezonde manier meer variatie een plaats kan krijgen.

Iets dergelijks is ook aan de orde met betrekking tot het aantal mensen dat in de dienst iets doet. Het is goed om afscheid te nemen van de situatie waarin alleen de dominee een rol speelt in de presentatie van de verschillende onderdelen. Het is goed om ook in de opzet van de dienst iets duidelijk te maken van wat Paulus in I Kor 14:26 beschrijft als “telkens als gij samenkomt heeft ieder iets”. Heel de gemeente is betrokken in de dienst, dit hoeft niet alleen in het luisteren en zingen duidelijk te worden. Het is goed als gemeenteleden worden betrokken bij bijvoorbeeld de schriftlezing, het gebed, het kinderblok etc.

Veelkleurigheid

De gemeente is veelkleurige en divers. Er klinkt geen koekoek éénzang, maar elk vogeltje zingt in de kerk zoals het gebekt is. **Zo heeft God het bedoeld** en daarmee heeft Hij ons een opdracht gegeven om elkaar lief te hebben en elkaar de nodige ruimte te geven.

Daarom moeten de ouderen ruimte geven aan jongeren, die voorkeur hebben voor een heel andere muziekstijl en andere ideeën over wat eerbiedig is enz. enz. enz. Maar tegelijk moeten

de jongeren leren om ruimte te geven aan mensen die genieten van orgelmuziek en die het liefst traditionele kleding in de kerk zien.

Ja, het is een hele opgave om God te dienen samen met mensen die

En toch, God vraagt het van ons en Hij daagt ons uit om samen kerk te zijn. Samen kerk zijn op een manier die, mensen die van de kerk vervreemd zijn, iets van Gods liefde laat zien.

Daar is heel wat gebed voor nodig

Spannend

Wij hebben een liefdevolle God die met een ontzettend spannend project bezig is. Hij is bezig om de prachtige schepping die de mens zo zwaar beschadigd heeft te herstellen.

Spannend werk, zo'n herstelproces. Vol spanning kijken wij dan ook uit naar het moment, dat Hij dit reddingsplan voltooit. En we verlangen ernaar om nu al mee te maken dat God nieuwe mensen tot geloof brengt. Geloven is niet saai maar spannend. Want God is aan het werk!

Daarom hoort ook de kerk niet saai te zijn. Als het klopt herkennen we iets van die spanning, omdat God ons inschakelt bij dit spannend werk.

De eredienst als onderdeel van het gemeentelven

De eredienst hoort de kern van het kerkelijk leven te zijn en geen geïsoleerd gebeuren. Het zou dan ook goed zijn als zowel tijdens als na de dienst ruimte is om de gemeenschap der heiligen te beleven. Het regelmatig koffiedrinken rond de dienst is één van de vormen die duidelijk maakt, dat we een gemeenschap zijn. God zoekt geen losse individuen, zelfs geen optelsom van individuele families, maar één volk dat zich geroepen weet om als koninklijk priesterschap aan het werk te gaan. Het zou goed zijn als er na elke eredienst de gelegenheid is om onderling contact te hebben, bijvoorbeeld door samen koffie te drinken.

Kerk-zijn is een samenspel van broeders en zusters onderling, maar ook van die broeders en zusters gezamenlijk met hun God.

In de ontmoeting met God zullen – als wij daarvoor openstaan – dingen gebeuren. Gods woord is scherper dan een tweesnijdend zwaard: het dringt diep door tot waar ziel en geest, been en merg elkaar raken, en het is in staat de opvattingen en gedachten van hethart te ontleden. (Hebr. 4:12).

Als Gods woord verkondigd wordt, zullen mensen ontdekken dat er veel is, waar ze Gods hulp en steun bij nodig hebben. Soms ervaren ze opeens dat er zaken verkeerd gelopen zijn en dat daar vergeving voor nodig is. Een andere keer zal iemand merken dat juist in de dienst

het verdriet in zijn/haar leven aangeraakt wordt. Het kan ook gebeuren, dat iemand juist in de dienst een verlangen op voelt komen naar Gods steun en naar de bezieling door zijn Geest. Wat zou het mooi zijn als er in de gemeente de openheid bestaat, dat er na een dienst gelegenheid is om over deze dingen te praten en persoonlijke voorbede te ontvangen. Het Nieuwe Testament roept ons herhaaldelijk op om voor elkaar te bidden en met elkaar te bidden. Als er in de eredienst dingen aangeraakt worden die om voorbede vragen zou het een natuurlijke zaak om rond die dienst ook daadwerkelijk met broeders en zusters voor zoiets te bidden.

Eredienst – leerdienst

In de eredienst is ook altijd aandacht geweest voor de kennis van Gods Woord en voor de kennis van de leer van de kerk. De catechismus stelde elke keer opnieuw de kennis van de drie G's aan de orde. Het geloof (door de bespreking van de Apostolische Geloofsbelijdenis), het gebod (bespreking van de 10 geboden) en het gebed (de behandeling van het Onze Vader). De afgelopen decennia hebben laten zien dat de traditionele catechismusprediking in deze tijd niet meer aansluit. Maar het belang van een goede kennis van Gods Woord en van de leer van de kerk is niet mindere belangrijk geworden. We zullen na moeten denken over nieuwe vormen van leerdiensten en van andere manieren om het kennisniveau op een gewenst peil te brengen/houden. Hierbij zouden we ook kunnen denken aan korte prekenreeksen waarin een bepaald thema (of bijbelgedeelte) wordt uitgewerkt. Dit zouden we kunnen combineren met het beschikbaar stellen van materiaal om het thema ook op een bijbelkring te bespreken.

Missionaire uitstraling

Als gemeente van Jezus Christus zijn we er niet alleen voor onszelf. Zoals onze Meester, alles opgegeven heeft en naar de wereld gekomen is om de wereld te redden, zo worden wij opgeroepen om in ons kerk-zijn niet alleen aan onszelf te denken, maar ons af te vragen hoe wij aan de verspreiding van het evangelie in onze eigen omgeving bij kunnen dragen. Zoals onze Heer ons voorgeleefd heeft (Fil.2), moeten wij bereid zijn onze vertrouwde tradities desnoods een beetje los te laten om naar buiten toe wervend kerk te kunnen zijn. God heeft ons tenslotte uitgekozen om in onze eigen omgeving als gemeente zijn grote daden te verkondigen. Het is onze roeping om een lichtend licht te zijn in deze wereld. In de diensten mogen we daartoe opgebouwd worden en die diensten zullen zo ingericht moeten worden, dat ook buitenstaanders er Gods grootheid kunnen ontdekken (I Kor 14).